

Inntrykk og uttrykk

Barnets sanser er ved fødselen helt åpne og uten referansepunkter som gir mulighet til å sortere. "Barnet er som et helt sanseorgan" sier Rudolf Steiner. Alt tas inn, alt setter avtrykk i barnets sarte fysikk. Hvilke avtrykk som blir til varige inntrykk, kan vi ikke vite. Hva som forvandles til uttrykk nå, senere eller aldri er det umulig å forutse. Barnet formes av det fysiske rommet som består av

- Omgivelser inne og ute
- Det andre mennesket
- Barnet selv, dets egen kroppslige tilstedeværelse.

Omgivelser inne og ute

- Naturen, årstiden, klima og vær. Innmark og utmark. Hage og hus, lekeplass og barnehage.
- Temperatur, luft og lyd og lys. Farger, former og møbler. Lukt, smak – og mat.
- Tekstiler i interiører, materialer og leker, klær inne og ute, klær på egen kropp og klær på andres.

Klær på andres? Ja, faktisk. Tenk deg at du sitter på gulvet og er halvannet år, og det kommer en diger tre - fireåring med monster på t-skjorten og stiller seg foran deg. Kan du være sikker på at ikke monsteret tar skrittet ut i verden? - i alle fall sjelelig -

Mennesker og miljø

Barna er en del av hverandres fysiske miljø. Uro, støy, plutselige hendelser preger leken og det enkelte barn og kan skaper brudd, forvirring, engstelse – eller munterhet. Som voksne må vi være klar over hvordan vi selv fysisk preger rommet. Hvordan vi beveger oss. Tempo. Stemme. Farger vi bærer. Vår posisjon; sittende, stående etc. Hvor vi henvender oss fra? - høyde, avstand. Barnehagebarnet har fortsatt lite erfaring å stille i mellom seg selv, sin egen kropp og de sanseinntrykk de mottar. Liten mulighet til å sile stimuli. Om vi i beste mening øker stimuli, venner barnet til støy, media og sterke skiftende inntrykk, gir vi det svakere, ikke sterkere feste i verden. Gir vi barnehagebarnet abstrakte forklaringer om årsak og virkning, bakgrunnsforståelse og begreper, står vi i fare for å innsnevre heller enn å utvide deres verden. Grunnen blir usikker å trå, og perspektivet den voksnes.

Litt skjematisk kan vi si:

- Barnet trenger å gripe før det kan danne begrep

- Det trenger å stå før det kan forstå
- Det trenger å kunne stille noe foran seg fysisk før det kan danne forestillinger

Det tar tid, dette. Lang tid. For verden er stor og mangfoldig, og barnet under skolealder trenger mye tid og krefter til å gjøre den til sin. En hel verden skal åpne seg for barnet, åpne seg, møtes og bekreftes. Skilles ut og deles inn.

Den andre

Mange forskere antar at barnet til å begynne med opplever verden som en helhet. Verden, med mennesker og barnet selv går i et. Langsomt får så sanseinntrykkene mening. Noe av det første som skjer, skjer ved mors bryst. Her oppdager barnet en viktig del av sitt fysiske miljø: Den andre! Mor. Det lille barnet er nærsynt, sies det, men det første skarpe fokusområdet befinner seg akkurat så langt fra øyet som avstanden fra barnet til mors ansikt når barnet dier. Møtet med det andre mennesket finner sted. Hver gang, igjen og igjen. Barnet ser og hviler blikket. Ser og hviler blikket. Hvem der? En som er trygg, en som er kjent, en som dekker mine behov. En som fjerner seg og kommer igjen. En som ikke er en del av barnet selv. En annen - en å møte, en å bli forlatt av. Samspill finner sted. Kontakt, etterligning og lek.

I barnehagen

Etter hvert dukker flere *andre* opp i barnets opplevelsesverden. Noen ofte, andre bare av og til eller kun en gang. Barnets oppmerksomhet økes gjennom erfaring, interesse og forventning. I barnehagen øker barnets opplevelser av den andre dramatisk. For ettåringene kan faste plasser ved bordet derfor være viktige: *"Der er Ole, sånn ser han ut. Sånn høres han ut. Han sitter der hver dag."* Roen og gjentagelsen gir barnet anledning til å tro på sine sanser. Tro på verden. Tro på *"den andre"*.

Barnet er selv en del av sitt fysiske miljø

Noe er der alltid. Noe vedvarer. En stemme som pludrer eller gråter. En hånd som stanser et øyeblikk mot kinn – munn. Den egne stemmen. Den egne hånden. Den som alltid er en del av stedet – som er barnets egen fysiske virkelighet. Barnets stemme. Barnets hånd. Barnets kropp. Barnets perspektiv / posisjon i rommet. Barnets primærbehov og velbefinnende, dets ønske, forståelse, interesse og opplevelse av mening. *Jeget* oppleves kan hende enda som et perspektiv med en energi som beveger seg og forandrer intensjon i takt med barnets behag og ubehag, glede, lyst og interesse. Ja, kanskje er det slik vi alle opplever våre jeg?

Bare langsomt kan barnet oppleve dette *jeget* som et relativt subjekt. Frem til ca 2 ½ års alder, omtaler det seg selv i tredje person, eller på en måte som viser at dets jeg ikke helt er grepet enda. Det er som barnet ikke riktig har flyttet inn i sin kropp. Et mål med vår omsorg er å hjelpe til så barnets kropp kan bli et godt sted å være.